

Лична обезбеђења облигација

Врсте личних обезбеђења

- 1) Јемство;
- 2) Уговорна казна
- 3) Одустаница
- 4) Пасивна солидарност

1) ЈЕМСТВО

- Уговор којим се јемац обавезује према повериоцу да ће испунити пуноважну и доспелу обавезу дужника, ако дужник то сам не учини.
- Правне карактеристике уговора о јемству
 - Једнострано обавезни уговор
 - Доброчини уговор
 - Једнострано формални уговор

Материјално правни услов за пуноважност

Јемац мора бити пословно способно лице.

Јемац може јемчити за обавезу како пословно способног, тако и делимично пословно способног лица. Ако се јемац обавезе за обавезу делимично пословно способног лица, он одговара повериоцу исто као јемац пословно способног лица.

1.2. Предмет јемства

Предмет јемства је свака пуноважна обавеза без обзира шта је њена садржина.

Предмет јемства може бити **условна обавеза** - обавеза из уговора који је закључен, али још не производи дејства због тога што је његово дејство модификовано одложним условом или роком.

Предмет јемства може бити **и будућа обавеза**- обавеза из уговора који тек треба да буде закључен између дужника и повериоца; да би јемац пуноважно јемчио за будућу обавезу, она мора бити одређена.

- 1.3. Обележја јемства

- А) *Акцесорност* –јемчева обавеза је споредна обавеза, у свему зависна од обавезе главног дужника.

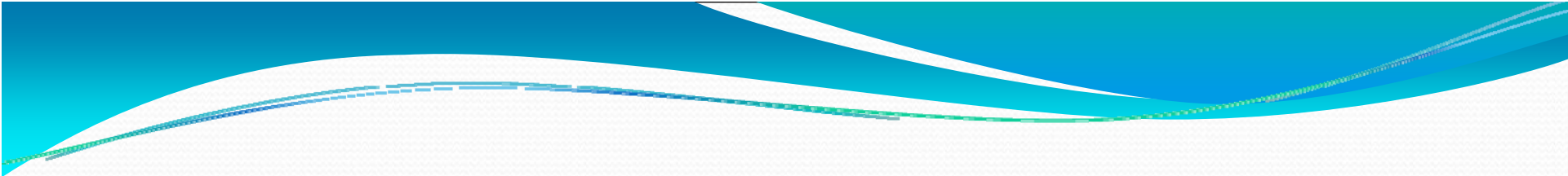
Последице акцесорности:

- Обавеза јемца постоји само ако је пуноважна обавеза главног дужника;
- Обавеза јемца траје док траје обавеза главног дужника;
- Висина јемчеве обавезе једнака је обавези главног дужника; ако је уговорено да јемчева обавеза буде већа од обавезе главног дужника, она се своди на меру дужникове обавезе; обавеза јемаца може бити мања од обавезе главног дужника, ако је уговорено да јемац јемчи само за један део обавезе.

- Изузеци:

- смањење обавезе главног дужника у стечајном поступку или поступку принудног поравнања не повлачи са собом и одговарајуће смањење јемчеве обавезе;
- после смрти главног дужника јемац јемчи за целу обавезу, без обзира што се од наследника може захтевати само исплата онога дела обавезе који одговара вредности наслеђене имовине.

-
- б) Супсидијарност – од јемца се може захтевати испуњење тек након што дужник не испуни обавезу у року који је одређен у писменом позиву.

Изузеци:

- јемац може да тражи од јемца извршење обавезе пре него што је позвао главног дужника ако је очигледно да се из средстава главног дужника не може остварити његово испуњење;
- јемац може да тражи од јемца извршење обавезе пре него што је позвао главног дужника ако је дужник пао под стечај.

- 1.4. Правна дејства јемства
- А) У односу између повериоца и јемца

Право повериоца:

- Да тражи испуњење обавезе од јемца, ако је претходно писмено позвао главног дужника на испуњење, а дужник не испуни обавезу;

Приговори јемца

Јемац може повериоцу истаћи све приговоре које је имао и главни дужник, укључујући и приговор пребијања дужниковог потраживања према повериоцу. Јемац не може истаћи чисто личне приговоре дужника

Јемац може повериоцу истаћи своје личне приговоре (на пример, да је уговор о јемству ништав, да је потраживање повериоца према јемцу застарело, приговор пребијања узајамних потраживања)

- Дужности повериоца:

- Дужност обавештавања јемца да дужник није извршио своју обавезу. Санкција за повреду дужности – накнада штете.
- -Дужност да на позив јемца захтева испуњење обавезе од главног дужника у року од месец дана од пријема позива; ако поверилац не поступи по захтеву јемца, јемац се ослобађа своје обавезе;
- Дужност да предузме радње да се очувају друга средства обезбеђења, ако су дата поред јемства (на пример, да чува ствар која му је предата у залогу, као добор домаћин или добар привредник); ако поверилац напусти залогу или друго право којим је било обезбеђено испуњење његовог потраживања или га изгуби својом непажњом, јемац се ослобађа обавезе према повериоцу, за онолико колико би когао добити вршењем тог права.

- Б) У односу између дужника и јемца

Права јемца

- Јемац који је исплатио потраживање повериоцу има право да захтева од дужника да му надокнади све оно што је исплатио за његов рачун+ камату+ накнаду трошкова насталих из спора који је водио са повериоцем + накнаду штете.

Случај када јемац губи право на накнаду од дужника
Јемац треба да обавести дужника о својој намери да испуни потраживање повериоцу; ако пропусти ово обавештење, па у незнању да је дужник испунио обавезу, поново исплати потраживање повериоцу, губи право да захтева накнаду од дужника.; у том случају може од повериоца да тражи да му врати оно што му је исплатио.

• 1. 5. Застаревање

- Ако дужникова обавеза престане застарелошћу, застарева и обавеза јемца.
- Када је рок за застаревање обавезе главног дужника дужи од две године, обавеза јемца застарева по истеку две године од доспелости обавезе главног дужника.
- Прекид застаревања према јемцу наступа само у случају да је поверилац поднео тужбу против дужника, али не и предузимањем других радњи којима се иначе може изазвати прекид застаревања.
- Застој застаревања повериоачевог потраживања према дужнику је без утицаја на застој застаревања потраживања према јемцу.

● Банкарска гаранција

- Банкарска гаранција настаје на основу уговора о издавању банкарске гаранције између банке и дужника (налогодавца) којим се банка обавезује да ће примаоцу гаранције (повериоцу, кориснику) измирити обавезу ако је дужник не испуни о доспелости и под условима наведеним у уговору, а дужник се обавезује да ће за то платити банци накнаду (провизију).

Банкарска гаранција може бити: акцесорна и самостална

А) Акцесорна банкарска гаранција

- Издаје се у писменој форми
- Банка може као и јемац да истиче кориснику (повериоцу) све приговоре који произлазе из уговора између корисника и налогодавца (дужника) и приговоре који произлазе из односа између банке и корисника; не може да истиче само личне приговоре које налогодавац може да истакне према кориснику.

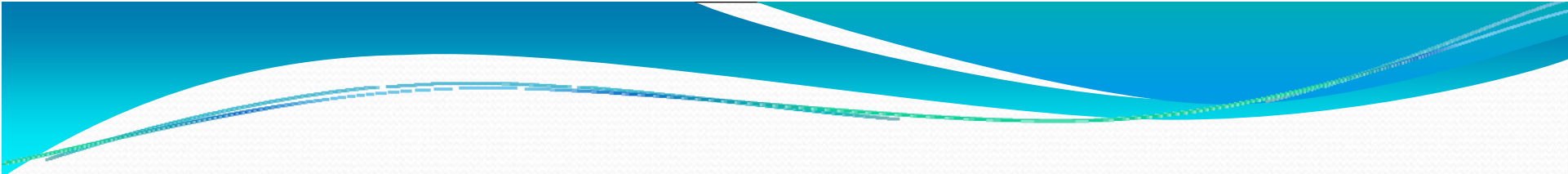
- Разлике између акцесорне банкарске гаранције и јемства

Банка испуњава обавезу из гаранције увек у новцу, без обзира да ли је гаранција дата за испуњење новчане или неновчане обавезе;

Обавеза банке је по правилу мања од обавезе дужника из главног уговора;

Исплатом износа банка не суброгира у права корисника, као што јемац суброгира у права повериоца;

Банка нема на основу ЗОО права која јемац има према дужнику после испуњења; она има права која произлазе из уговора који закључила са налогодавцем на основу кога је издата банкарска гаранција.

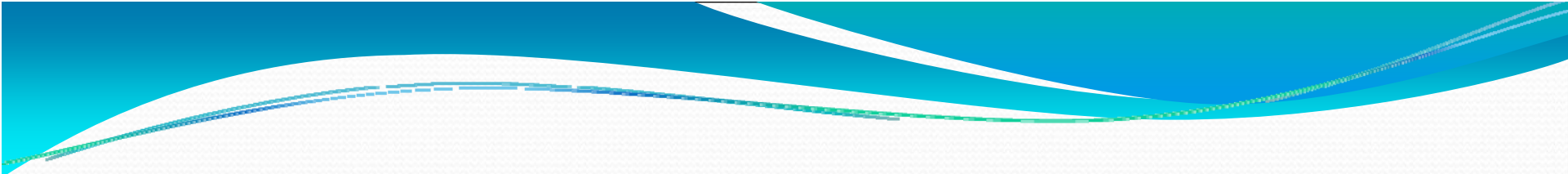
-
- Б) Самостална банкарска гаранција (гаранција “без приговора”, “на први позив”) – банка не може да истиче према повериоцу приговоре које налогодавац може да истакне из уговора закљученог између њега и повериоца.
 - После испуњења налогодавац је дужан да плати банци сваки износ који је она исплатила повериоцу.
 - Корисник гаранције дужан је да исплати налогодавцу износ примљен по основу гаранције на који иначе не би имао право због оправданих приговора налогодавца.

2) Уговорна казна

- Сума новаца или нека друга материјална корист коју се дужник обавезује да да повериоцу ако не испуни своју обавезу или задоцни са њеним испуњењем. Не може бити уговорена као обезбеђење за извршење новчане обавезе.

1. Споразум о уговорној казни

Закључује се , по правилу, истовремено са закључењем главног уговора и представља саставни део главног уговора. Може бити и одвојен од главног уговора.

-
- Предмет исплата одређене суме новца или предаја неке друге ствари.
 - Висину уговорне казне одређују уговорне стране по свом нахођењу – у једном укупном износу, у одређеном проценту, за сваки дан задоцњења или на који други начин.

- Форма

Споразум о у. к. мора бити закључен у форми прописаној за уговор из кога је настала обавеза на чије се испуњење односи.

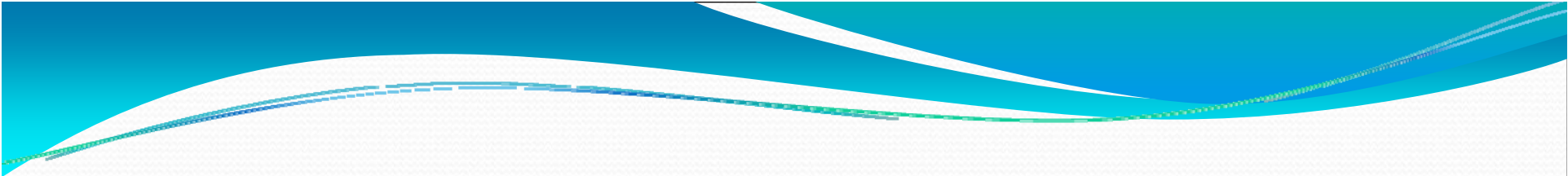
- 2. Обележје – акцесорност. Споразум о уговорној казни дели правну судбину обавеза на чије се обезбеђење односи; губи правна дејства ако је до неиспуњења или задоцњења дошло из узрока за које дужник не одговара.

- Облици:

- Уговорна казна због неиспуњења и уговорна казна због задоцњења. Ако споразумом није одређен облик казне, сматра се да је казна уговорена за случај задоцњења.

Дејства

- Ако је казна уговорена за случај неиспуњења, поверилац има право да захтева или испуњење обавезе или уговорну казну. Избор је неопозив. Ако је захтевао испуњење, губи право на уговорну казну.
- Ако је казна уговорена за случај задоцњења, па дужник задоцни са испуњењем има право захтевати и испуњење обавезе и уговорну казну. Уколико има намеру да захтева уговорну казну, мора приликом пријема испуњења саопштити дужнику да задржава право на уговорну казну.

-
- Дужника према ЗОО има право да захтева смањење несразмерно високе уговорне казне
 - Поверилац према ЗОО има право да захтева потпуну накнаду, у случају да је штета коју је претрпео већа од износа уговорне казне.

3) Одустаница

- Споразум између уговорних страна на основу кога једна или друга страна може бити овлашћена да одустане од уговора давањем одустанице – одређене ствари или суме новца.

- Дејства споразума

Страна у чију корист је уговорена одустаница има право избора – да остане у уговору, испуни своју обавезу и захтева од друге стране да испуни њену или да одустане од уговора и плати одустаницу. Избор је неопозив. Ако изјави да ће дати одустаницу, више не може тражити испуњење обавезе друге стране. Истовремено са изјавом о одустанку она мора платити одустаницу.

- Рок за одустанак

- Право на одсутанак ограничено је роком који утврде уговорне стране.

- Ако рок није одређен уговором право на одустанак траје до истека рока предвиђеног за испуњење обавезе овлашћене стране.

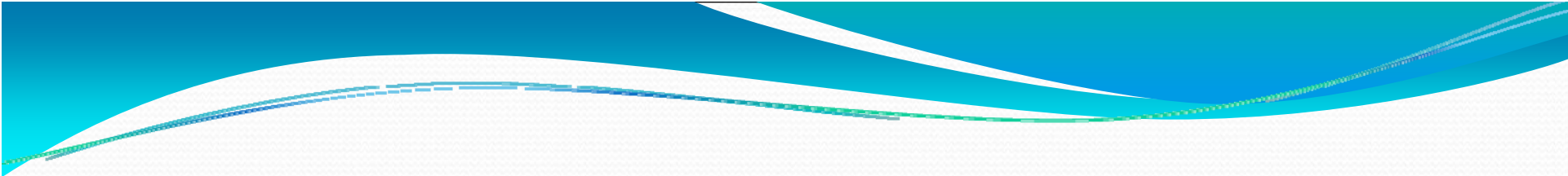
- Право на одустанак престаје и пре истека рока ако је страна у чију корист је уговорено започне са извршењем своје обавезе из уговора или прими испуњење друге стране.

4) Солидарност дужника

- Најефикасније средство личног обезбеђења облигације.
- Солидарност дужника постоји у облигацији са више дужника, а једним повериоцем, ако је уговором или законом одређено да је поверилац овлашћен да по свом нахођењу захтева испуњење од било ког дужника све док обавеза не буде испуњења у целини, али када макар и један дужник обавезу у целини испуни, она престаје и сви дужници се ослобађају обавезе у према повериоцу.

- Настанак- на основу уговора или закона (облигације *in solidum*).
- Дејство – дужници се узајамно заступају, радња коју је предузео један солидарни дужник производи дејства према свим осталим дужницима. Сваки дужник може истицати према повериоцу приговоре који произлазе из садржине облигације и приговоре који проистичу из његових личних односа са повериоцем, али не може истицати приговоре који произлазе из личних односа других дужника и повериоца.

-
- Престанак пасивне солидарности– испуњењем, компензацијом, отпуштањем дуга, новацијом, сједињењем.

Значај поравања закљученог између повериоца и једног солидарног дужника.

- Правни односи после испуњења (правила о праву регреса исплатиоца према садужницима).

КАПАРА

- Стварно обезбеђење облигација
- Капара је сума новца или извесна количина других замењених ствари коју једна страна даје другој као знак да је уговор закључен.

- Особине уговора о капари

Реални уговор

Акцесорни уговор, закључује се по правилу са закључењем главног уговора

- Функције капаре

- 1) Знак да је уговор закључен

- 2) Средство обезбеђења испуњења обавеза из уговора

- 3) Аванс (предујам)

- Правна дејства капаре

- 1) Ако је уговор извршен- капара се мора вратити или урачунати у испуњење.

- 2) Ако уговор није извршен

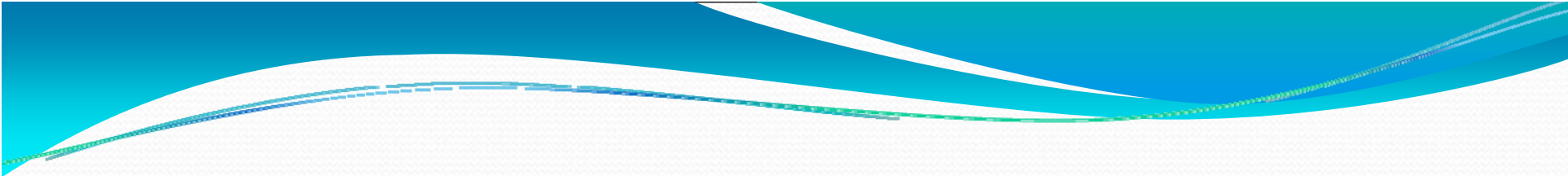
- a) у *потпуности*

-ако је за неизвршење **крива страна која је капару дала**, друга страна има:

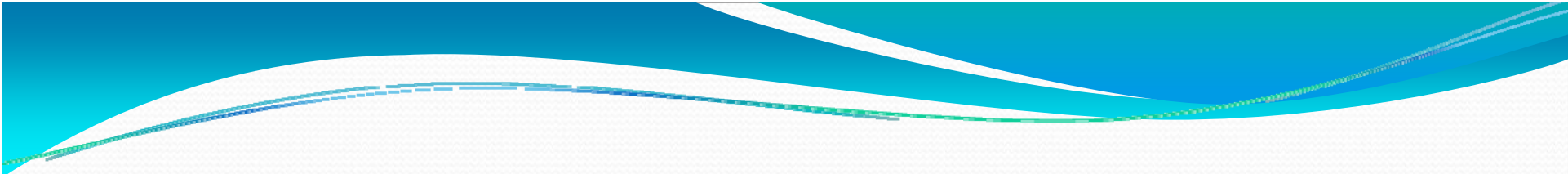
- право да тражи испуњење уговора и накнаду штете, а капару може или вратити или урачунати у испуњење односно накнаду; или

- право да раскине уговор и захтева накнаду штете, а примљену капару може или вратити или урачунати у накнаду штете; или

- право да раскине уговор и задржи примљену капару

-
- - ако је за неизвршење крива страна која је капару примила, страна која је капару дала може има:
 1. право да тражи испуњење уговора и накнаду штете и право да тражи враћање капаре; или
 2. право да раскине уговор и тражи накнаду штете и право да тражи враћање капаре; или
 3. право да раскине уговор и тражи двоструки износ капаре

- 3) ако уговор није делимично извршен:
 - a) ако је крива страна која је капару дала, страна која је примила капару има:
 - право да захтева испуњење уговора и накнаду штете, а капару је дужна да урачуна у накнаду, а остатак преко износа штете врати; или
 - право да раскине уговор и захтева накнаду штете, при чему је дужна да капару урачуна у накнаду штете, а остатак износа капаре врати.

б) Ако је крива страна која је капару примила, страна која је капару дала има право:

- - да захтева испуњење уговора и накнаду штете и право да захтева враћање капаре; или
- - да раскине уговор и захтева накнаду штете и право да захтева враћање капаре.